

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף עט

למדנו במשנה: שאם יש חריץ בין שתי חצרות ומילאו תבן אינו ממעט את החריץ (אא"כ יבטל אותו שם לעולם), אבל אם מילאו עפר ממעט את החריץ. הגמרא מדייקת שאפילו אם הניח את העפר בסתמא (בלי לחשוב במפורש שהוא מבטל אותו שם) העפר ממעט. הגמרא מביאה מחלוקת בין משנה וברייתא לענין טומאת מת, ומיישבת אותם עם משנתנו.

בית שמילאהו תבן: מת שנמצא בבית ויש בו רווח של טפח בינו לגג - הטומאה אינה עולה מעל הבית, ומי שיאהיל על הגג לא יטמא. אבל אם ה'טומאה רצוצה' שאין רווח טפח בינה לגג - הטומאה עולה עד לרקיע. ואם מילא את הבית בתבן או עפר: אם ביטלם שם נחשב הבית לסתום והטומאה עולה עד לרקיע, אבל אם לא ביטלם אין הבית סתום.

רבי יוסי חולק: מילא את הבית בסתם תבן אינו בטל, בסתם עפר בטל. ולפי זה תבן ואין עתיד לפנותו בטל כסתם עפר, עפר ועתיד לפנותו לא בטל כסתם תבן. הגמרא מסיקה שרבי יוסי סובר כמשנתנו ואילו רבנן (במשנה באהל) חולקים.

טומאה אשבת קרמית: שבת אינה דומה לטומאה, מכיון שאיסור שבת גורם לאדם לבטל אפילו ארנק שנפל לו לחריץ. ולכן עפר שאסור בטלול בשבת יתבטל בחריץ אפילו בסתמא, משא"כ תבן שניטל למאכל בהמה.

בית אחריץ קרמית: חריץ אינו דומה לבית, מכיון שבית אינו עומד להיסתם בעפר משא"כ חריץ. ולכן אפילו רבנן יודו בחריץ שסתם עפר בטל בחריץ.

נתן נסר לאורכו של חריץ: לקח פס דק של נסר באורך ד' טפחים, והניח אותו לאורך החריץ צמוד לשפת החריץ, אפילו עם עוביו כלשהו - הוא ממעט את החריץ מכיון שמתמעט רוחב החריץ מד' טפחים.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

שתי גזוזטראות זו שלא כנגד זו: אין מועיל להניח נסר ביניהם ולהחשיב אותן למרפסת אחת. (בספר נחל הערבים מבאר שהכוונה שאחד הבתים בולט יותר מהשני, כך שהמרפסת שלו מתחילה במקום שנגמרת המרפסת הראשונה, ולכן אי אפשר להחשיב אותן למרפסת אחת).

זו למעלה מזו: שני מרפסות העומדות בהפרשי גובה, אם יש ביניהם הפרש גובה של ג' טפחים לא מועיל להניח נסר ביניהן, אבל פחות מג' נחשבות שתיהן למרפסת אחת עקומה.

משנה: שתי חצרות שמפריד ביניהן מתבן (=ערימת תבן) לכל אורך החצר בגובה עשרה טפחים - נחשב המתבן למחיצה ביניהן ומערבות כל אחת בנפרד. ובשבת מותר לכל חצר להאכיל את בהמתה מהתבן, ואין לחשוש שיתמעט המתבן ויהפכו לחצר אחת ויפסל עירובן. כיון שרק אם יתמעט המתבן באורך עשר אמות ויותר, יפסל הכותל (כי פחות מכך נחשב המקום הממועט לפתח בכותל).
ואם במשך הזמן נתמעט הכותל מעשרה טפחים באורך יותר מעשר אמות - צריכות שתי החצרות לעשות עירוב אחד.

גמרא: אמר רב הונא שאסור לו לקחת בידיים את התבן ולהכניס לתוך סל ולהאכיל את הבהמה. טעם הדבר שיש לחשוש שיקח הרבה תבן וימעט אותו מעשרה, ועוד משום שהתבן מוקצה ל'מחיצה' ואסור בטלטול.

מעמיד אדם את בהמתו: על גבי עשבים מחוברים לקרקע - מותר, ואין לחשוש שיתלוש אותם בידיים בכדי להאכיל לבהמתו, שודאי לא יעבור על איסור דאורייתא. אבל לא על גבי 'מוקצה' - שגזרו רבנן שיקח אותו בידיים ויעבור על איסור מוקצה הקל בעיניו. א"כ איך מותר לאדם להעמיד את בהמתו לאכול מהתבן, הרי יש לחוש שיקח אותו בידיים?

הגמרא מבארת שישנו חילוק בין להעמיד את הבהמה ליד התבן, לבין לעמוד בפניה ולגרום לה שתלך לכיון התבן ותאכל מעצמה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

ברייתא: בית שני שתי חצרות ושני בתים שבקצה החצרות פתוחים לבית האמצעי, שמלאוהו בתבן גבוה עשרה טפחים - נחשב התבן לכותל המפריד ביניהן וכל חצר מערבת לעצמה. ומותר לכל אחד מבני החצרות לקחת תבן ולהכניס לקופתו בכדי להאכיל לבהמה.

ואם נתמעט התבן מעשרה טפחים - שני הבתים אסורים לטלטל מביתם לבית האמצעי, מכיון שהם פתוחים לחצר שלא עירבה איתם (להלן יבואר שדווקא אם נתמעט התבן מערב שבת). הפיתרון: שאחד מהבתים יבטל את רשותו לחברו וינעל את הדלת הפתוחה לבית האמצעי, ואז יוכל לפחות חברו לטלטל (אך הוא לא מכיון שביטל את רשותו).

וכן בגוב (=בור רחב) של תבן העומד בין שני תחומי שבת של שני ערים משני צידיו, יכולים בני כל עיר לקחת מתוכו תבן, ולא חוששים שמא יקחו תבן מחוץ לתחומם.

הגמרא מבארת את החילוק בין תבן בתוך הבית שמותר לקחת אותו בידיים, לבין תבן שבחצר שאסור.

הגמרא הולכת ומבארת את דברי הברייתא:

למדנו בברייתא: שכשהתבן שבתוך הבית גבוה עשרה טפחים הוא נחשב למחיצה המחלקת את הבית. אך לעיל (עב') ראינו מחלוקת בדבר זה לענין חמש חבורות ששבתו בבית אחד וחילקו אותו במחיצות? הגמרא מתרצת בשני אופנים: א. הבית גבוה שלושה עשר פחות משהו כך שישנו 'לבוד' (=פחות משלושה טפחים) המחבר את התבן עם התקרה. ב. הבית גבוה עשרה והתבן גבוה שבעה ומשהו, וישנו לבוד.

למדנו בברייתא: אם נפחת התבן מעשרה טפחים שניהם אסורים. **דירין הבאין בשבת אסורין:** האם דיירם שבאו לחצר בשבת אסורים על בני החצר מכיון שלא עירוב איתם, או שמכיון שהיה מותר לטלטל בתחילת שבת בחצר הותר לכל השבת?

דדש ביה אתי לטלטלי: אין צורך לנעול בשביל לבטל את רשותו לחברו, אלא בשביל שלא ישכח ויבוא לטלטל את התבן.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

דהדר איך ובטיל: אם חזר חברו ובטל לו את רשותו לאחר שהוא כבר ביטל לו את רשותו - אינו יכול לעשות זאת.

משנה: אם אחד מבני המבוי רוצה לעשות משלו שיתוף לכולם, מניח חבית של יין או פירות ואומר: 'הרי חבית זו לכל בני מבוי', ומזכה לבני המבוי ע"י בניו הגדולים / עבדו ושפחתו העבריים / אשתו, ואומר להם: 'קבלו חבית זו וזכו בה עבור כל בני המבוי'.

אבל אינו יכול לזכות לבני המבוי ע"י בניו הקטנים / עבדו ושפחתו הכנענים, מפני שידם כידו, ואין הם זוכים בה עבור בני המבוי.

גמרא: כשהוא מזכה את החבית לבני המבוי עליו להגביהה מן הקרקע טפח, שאם אינו מגביהה עדיין היא ברשותו ואין בני המבוי זוכים בה.

דינים שאמרו סבי דפומבדיתא (= רב יהודה ושיבתו):

- את הדין הנ"ל.
- המקדש על היין יוצא ידי חובה רק אם טעם מלא לוגמיו (= מלא חלל פיו. וראה תוס' ד"ה אם טעם).
- עושים מדורה (= היסק גדול) ליולדת בשבת, כיון שהקור מסוכן לה. יש שסברו שדוקא ליולדת מותר ולא לחולה, ודוקא בימות הגשמים ולא בימות החמה, אבל למסקנת הגמרא אפילו מי שהקיז דם (= רפואה שהיו עושים בזמנם) והצטנן, עושים לו מדורה בשבת ואפילו בתקופת תמוז.
- איזו היא אשירה סתם? כלומר מתי אנו מחזיקים סתם אילן (= שאין אנו יודעים האם העובדי ע"ז עבדו אותו) לאילן של ע"ז? אמר רב כל אילן שהכומרים שומרים עליו ולא טועמים מפירותיו ודאי שהוא של ע"ז, שאם אינם עובדים לו לא היו נמנעים מלאכול את פירותיו. ושמואל אמר כגון שאומרים - תמרים הגדלים באילן זה מיועדים לעשות מהם שכר לע"ז הנקראת 'בי נצרפי', ששותים אותו ביום אידם (= חגם).